

Askerlik arkadaşım Feza

Fizik biliminin uluslararası büyük be-
yinlerinden biriydi Feza..
Uç gün önce Yale Üniversitesi hasta-
nesinde yaşam parantezi kapanan Feza...
Prof.Dr. Feza Gürsey...

İkimiz de Yedek Subay Okulunda öğren-
ciyken tanışmıştık.

Bana Amerika'da fizik profesörü olduğu
için askerlik yapmakta geciktğini söylemiş-
ti.

Türkiye'de Teknik Üniversitede öğrenci
olmak dahi büyük başarı sayılırken, **Prin-
ceton**'da yahut **Yale**'de fizik profesörü
olmak..

Yıl 1955'di. İkimiz de, üstümüze
tam uymadığı için döküntü görün-
tülü okul üniformalarımızla "**po-
tas**" kategorisindeydik. Ben de askerlik
yapmakta biraz gecikmişim ama, o ben-
den altı yaş büyük olduğu için iki kat daha
gecikmişti.

**Yaş olarak yüzbaşıyla binbaşı ara-
sında, ama rütbe olarak sadece aske-
ri öğrenci durumundaydık.**

Yaşamdaki kimliklerimizde bir garipti. O
Amerika'da fizik profesörüydü, ben de Tan
gazetesinde fıkra yazan ve Ankara radyo-
sunda konuşmacı..

Feza'nın benim meslek dünyamla iliş-
kisi, benim fizikteki cehaletimden da-
ha gerideydi.

O, iki fıkra yazmanın adını dahi bilmiyor-
du. Ben ise eşdeğer güçlerin zıt yönde çek-
tiği bir cismin olduğu yerde durduğunu bi-
liyordum.

Bu da ortak konu olarak edebiyatla ba-
sın yerine, fiziği seçmemize yetiyordu.

Yedek subay okulundan genellikle
resmi olmayan ve kendi inisiyatifim-
izle gerçekleştirdiğimiz özel izin-
lerle, benim Bahçelievler'deki iki odalı bod-
rum katına gidiyorduk.

**Feza ileri sürdüğü bir teorisinin Eins-
tein tarafından da ilgiyle incelendiği-
ni** söylüyordu.

Ben de içimden:

- **Beni de artık iyice takoz buldu,
uçurdukça uçuruyor,** diye düşünüyör-
düm.

Ve **Nadir Nadi** taklidi sesler çıkartıyor-
dum:

- Yaa.. Demek öyle... **Einstein**... Büyük
fizik bilgini ve görecelik kuramının yaratıcı-
sı Einstein... **Demek senin teorinle ilgi-
leniyor**... Güzeel, çok güzel... Bizim yüz-
başıya da anlatsana bunu..

Feza hafif dalga kokan olumlu hayret-
lerime pek aldırılmıyordu. Ben ise
onun biraz daha Einstein'dan söz et-
mesi için konuyu hep o yöne çekiyordum.

- Kendisiyle hiç konuştun mu Einste-
in'in?

- Hayır, diyordu.

- Peki nerden biliyorsun senin teorinle il-
gilendiğini?

Feza bir **mektup** çıkarıp uzatmıştı cebin-
den. **Uç sayfalık uzun bir mektuptu ve
altında Einstein'ın imzası vardı.**

Feza'nın üstünde yoğunlaştığı varsa-
yım, ilk bakışta çalınca görünen çok
aşamalı, çok görkemli bir iddia idi..

Güneş düzeninin "**manyetik çekim
alanlarına**" göre biçimlenmiş olmasından
hareket ederek; bir de bu "**çekime dayalı
düzene**" karşı, "**itime dayalı bir düze-
nin**" bulunması gerektiğini ileri sürüyordu.

Madem ki **evrende her tez'in bir anti-
tez'i vardı**; oyleyse "**çekime**" dayalı **gü-
neş düzeninin anti-tez'i** olarak da,
"**itime**" dayalı bir başka düzen daha
vardı.

Einstein mektubunda **Feza'nın bu
teorisini reddediyor** ve aklımda
kaldığı kadıyla, **güneş düzenin-
de tez'le anti-tez'in, "Çeken"le "Çeki-
len" arasında zaten oluştuğunu; ayrı-
ca "itime" dayalı bir başka düzenin
söz konusu olamayacağını belirtiyor-
du.**

B-iz Feza ile benim bodrum katında
bunları konuşuyorduk. Daha doğ-
rusu bahtsız Feza, başka seçeneği
olmadığından eksi sonsuzlarla artı sonsuz-
lar dialektiğini tartışmak için benimle yetin-
mek zorunda kalıyordu.

Tıpkı bir dünya tenis şampiyonunun -ça-
resizlikten- mahalledeki bakkalın çuраğıyla
tenis oynamaya kalkması gibi..

Başımda binbir derdin bulunduğu
yıllardı. Potas kategorisinden askeri
giysiler içinde Feza ile astro-fizik so-
runlarını konuştuktan sonra, imza atamadı-
ğım fıkralarımı yazıyor, **Koestler**'den çevi-
riler yapıyor, radyodaki sohbetlerimi hazırlı-
yor ve tiyatro çalışıyordum.

"**Çemberler**" o dönemde yazıldı.

Henüz yirmi yedi yaşındaydım ve kara
üzüm gibi iki küçük oğlum vardı. Kızım he-
nüz doğmamıştı.

Yedek Subay Okulunda da Feza ile bir-
likte tüfeğin iki bölümden yapılmış olduğu-
nu öğreniyorduk; ağaç kısım, demir kısım..

Feza Gürsey yetmiş birinde öldü.
Kendi alanında dünyadaki pek az in-
sana rastlayan bir başarılar koleksi-
yonu ile...

**Türkiye'den de uluslararası düzey-
de büyük değerler çıkar. Sanıldığı ka-
dar az değildir onların sayıları...**

Benim içtmi kışkırtıcı sorun, **dünya-
da değerli olmaksızın, içerde önemli
olmayı yeğlemişler**in akıl almaz küçük-
lüklerle **Feza** gibilere, **Umit Aker** gibilere,
Gazi Yaşargil gibilere, **Leyla Gencer** gi-
bilere vurdukları muştalar...

Öyle ki, **Türkiye salt martavalcı ve
beleşçi bücür adamlar panayırından
ibaretmiş gibi** duruyor.

Yedek Subay Okulundan sonra Feza
ile bir daha hiç karşılaşmadım.
Onun uzak, çok uzaklarda ünlü bir
üniverstenin hastahanesinde kaybolup git-
mesi, kaybolmuş bir zaman içindeki anıla-
rın da yavaş yavaş üstüne yürüyerek düşen
bir gölgenin görüntüsü gibiydi... Yavaş ya-
vaş uzayarak yürüyen bir gölgenin...

Sabah
17 Nisan 1992

Feza Gürsey

